

Sárai Vanda

Susogós magyar absztrakt

A Csakoda szabadidő-fesztiváljáról

Az, hogy az ember mennyiben rendelkezhet szabadon az ideje felett, hosszú múltra visszatekintő, filozófiai és társadalomelméleti kérdés. Minden korszaknak megvannak az épp fennálló rendszer anomáliáira nyújtott válaszai és kezdeményezései, amelyek igyekeznek valamilyen módon kikezdeni a status quót, ezzel nagyobb szabadságot nyújtva az embereknek. Az utóbbi években a szakmai önmegvalósítás hajszolása és az ebből fakadó kiégés, az automatizáció miatt megszűnő munkahelyek és az ezek gerjesztette munkavállalói létbizonytalanság, a folyamatos online jelenlét és az ebből eredő képtelenség a kikapcsolódásra uralták a munka és a szabadidő diskurzusát.

Az erre adott válaszok is tükrözik az adott korszak jellemét: vannak nagyívű, az egész rendszert megreformálni kívánó kezdeményezések (mint az egyetemese alapjövedelem bevezetése vagy a négynapos munkahét elterjesztése), de a rendszer magját érintetlenül hagyó, inkább csak felületi, az egyén szintjén működőképes kezelést nyújtó iparágak is (ilyenek a krónikus stresszt wellnesskezelésekkel, meditációs appokkal vagy épp exkluzív illatgyertyákkal gyógyítani kívánó vállalkozások). Azt érezhetjük, hogy még soha nem állt ennyi eszköz a rendelkezésünkre ahhoz, hogy a harmadik évezred hajnalán kisimultak legyünk, de ha magunkba nézünk, beláthatjuk, hogy valójában a legkevésbé sem ez a helyzet.

2014 nyarán, a Kortárs Művészeti Intézet - Dunaújváros (ICA-D) meghívására a Csakoda képzőművészcsoportot is meghívta ez a kérdéskör: az intézet Éjszakai Átszálló névre keresztelt kulturális fesztiválsorozatának az évi tematikájaként a szabadidőt jelölték meg, hogy aztán különböző programokon és installációkon keresztül járják azt körbe. A Csakoda képzőművészekből álló csoportja, amelyet 2011-ben Trapp Dominika és Dés Márton alapítottak, és amelyhez az évek során a fiatal művészgeneráció több alkotója is csatlakozott, a 2010-es évek első felében *Képvándorlás* című kezdeményezéséről híresült el. Ennek keretében az alkotók olyan kistelepüléseken, elsősorban művelődési házakban bukkantak fel és állítottak ki, amelyek abszolút kívül esnek a kortárs művészeti körforgáson; céljuk pedig az volt, hogy ezáltal olyan csoportok is interakcióba léphessenek a kortárs művészettel és alkotókkal, akiknek erre máskülönben nem igazán lenne lehetőségük. Trapp Dominika az *Artportal*nak adott interjújában így fogalmazott: „Lerángattuk a piederasztárlól a festményt, ami egy presztízstárgy.”

Hantai Simon,
Nádler István, Bullás
József, Bak Imre és
Hencze Tamás 100%
poliészteren, tervezte a
Csakoda Crew,
varrta FARKAS Éva
Mária, a háttérben
Secco & Fresh
KO: *Free Time!*
Uitz-parafrázis az
Uitz-teremben,
KERESZTESI Botond
és SZIGETI Árpád
műve
Fotó: Csakoda
←

Ez a szemlélet határozta meg az ICA-D-ben megrendezett fesztivált is: bár az intézet klasszikus értelemben vett kiállítótér, a Csakoda tagjai ellenálltak annak, hogy klasszikus értelemben vett kiállítást valósítsanak meg benne. Céljuk az volt, hogy a szabadidő témáját annak legkülönbözőbb szempontjai szerint vizsgálják meg. Elméleti kiindulópontjukként az a felismerés szolgált, hogy a szabadidő minden esetben csak a munka, a termelés szögéből válik értelmezhetővé, és ezáltal a produktívan töltött idő ellentétévé válik. A művészcsoportot ebben a kérdésben értelemszerűen a művészet szerepe is izgatta. Konceptiójuk szerint a művészetre a szabadidő eltöltésének egyfajta módjaként gondolunk – vagy fogyasztjuk azt (akár kulturális programok látogatásával vagy ennél direkterben, műalkotások megvásárlásával, gyűjtésével), vagy magunk is művészi alkotással igyekszünk kikapcsolódni egyfajta „hobbiművészként”.

Az Éjszakai Átszálló eseménysorozatának keretében a Csakoda tagjai szó szerint táborot vertek a kiállítótérben: az ICA-D-ben éjszakázó művészek az installáció részévé emelték összeeszkábált ágyaikat mintegy a túlélőtáborok művészeti újraértelmezéseként. A fesztivál ideje alatt minden reggel tornával kezdték a napot, melyre várták a dunajvárosi közönség lelkes tagjait is, majd pedig koncertekkel és a piacról gyűjtött maradványokból készült vacsorák gasztronómiai kalandjaival zárták. Ezekon túl az egyes installációk megnyitóiból, irodalmi felolvasásokból, kézműves- és barkácsoló- vagy épp rappelőszakörökből álló eseménysorozat legemlékezetesebb elemei a secco & fresh KO csoport (Keresztesi Botond és Szigeti Árpád) *Free time!* című, a fesztivál ideje alatt bemutatott seccójának felavatása, illetve a Csakoda tagjai által tervezett és az ICA-D-ben debütáló *Magyar Absztraktok* szabadidőruha-kollekció darabjai voltak.

Ráadásul bizonyos tekintetben e két projekt össze is függ. A secco & fresh KO csoport stílusosan az ICA-D egykori Uitz-terében Uitz Béla *Vörös katonák előre!* (1919) című ikonikus plakátját dolgozta föl. A *Free Time!* című falfestmény az eredeti, fegyveres katonákat ábrázoló, toborzó szándékú plakát alakjainak testtartását és elrendezését ugyan megtartja, de a fegyverek helyébe sporteszközök, a harci öltözet helyébe pedig divatos szabadidőruhák kerülnek. Nem is akármilyenek: a bal szélső, kezében teniszütőt tartó alak pulóverén egy Kassák Lajos-alkotást fedezhetnek fel a szemfülesek. Nem lehet vé-

letlen tehát, hogy ugyanezen a fesztiválon mutatkozott be a Csakoda csoport szabadidőruha-kollekciója is, amelyen a magyar absztrakt festészet jeles alakjainak munkái keresztveződtek a susogós melegítők mindenki által jól ismert esztétikájával.

A szabadidőruha műfajának társadalomtörténeti jelentősége is megérne egy misét, hiszen rengeteg jelentésszerűen kapcsolódik azok viseléséhez, kezdve a jellegzetes, susogó hangtól és a színek kavalkádjától (melyek a 2000-es évekre előbb cikivé váltak, majd a hiphop-derivátnak köszönhető ismételten felemelkedtek), egészen az internet egyik kedvenc jelenségéig, az Adidas melegítőben guguló szláv férfiak (pontos nevükön gopnyikok) mémmé válásáig. Nem túlzás tehát azt állítani, hogy a melegítő túlmutat a kényelmes viseleten – egy egész korszakról és társadalmi csoportokról beszél. A Csakoda szabadidőruha Hantai Simon, Nádler István, Bullás József, Bak Imre és Hencze Tamás műveinek reprodukciói kerültek a 100 százalékos poliészter, a tagok szekrényéből előhalászott, ezáltal újrahasznosított anyagból előálló kollekció darabjai közé, amelyet egy helyi művész, Farkas Éva Mária varrt meg.

Ez a fajta kollaboráció megidézi a kortárs sportruházat trendjeit, legfőképp a sneakerkultúrát, amelyre jellemző, hogy a celebekkel (például Kanye Westtel) együttműködésben létrehozott edzőcipők elképesztő vagyonszerzésért cserélnek gazdát, de találni a piacon Damian Hirst vagy Basquiat műveivel díszített cipőket is. (Nem véletlen, hogy a Sotheby's is foglalkozik sneakerok aukcióival.) A hordható művészet tehát egyáltalán nem idegen a szcéna számára – azt viszont fontos hangsúlyozni, hogy a Csakoda kollekciója sokkal inkább fricska, semmint komoly szándék a divatpiacra való belépésre: a nagy, geometrikus absztrakt elődök formavilágát a 90-es évek susogós melegítőinek esztétikájához hasonlítani humoros gesztus, egyben pedig folytatása a festészet piadosztályról való lerángatásának. Azonban az a tény, hogy a kollekciónak lába kélt, mielőtt az alkotók vaterás aukcióra bocsáhták volna annak darabjait, végül valamilyen formában mégis a meglovasítani érdemes műkincs kategóriájába helyezik a gagnesztánt alkotásokat.